

İSTEMEK BAŞKA, ALABİLMEK BAŞKA

Aydınlık Gazetesi, 30 Ekim 2018

Yıldırım Koç

İsteklerimiz var. Ancak bu isteklerimizin haklı olup olmadığı konusunda nesnel ölçütler (kıstaslar) yok. Nerede durduğunuza bağlı.

Örneğin, ücretiniz artmalı. Bunu kim söylüyor? Siz söylüyorsunuz. İhtiyaçlarınızı ve belki de borçlarınızı saydığınızda son derece haklı da gözükeceksiniz. Ama işvereniniz açısından bu saydığınız ihtiyaçların hiç önemi yok. O da size kendi sıkıntılarını, döviz fiyatlarındaki artış nedeniyle bir anda ikiye katlanan borcunu, biriken mal stoklarını, artan enerji maliyetini, vb. sayabilir. Bunlara dayanarak da ücretinizi artırmamakta ne kadar haklı olduğunu anlatabilir.

Kim haklı?

İkiniz de kendi açınızdan haklısınız.

HAKLARI BİLİM DEĞİL GÜÇ BELİRLER

Hakkınız ne olmalı?

Bu işin bilimsel yanı yok mu? Koca koca örgütler her ay yoksulluk sınırı ve açlık sınırı rakamları açıklıyor. Ücretiniz belirlenirken bunlar esas alınsa olmaz mı?

Olmaz. Hayat böyle işlemiyor. Ayrıca o açıklamaların hiçbirini ciddiye bile almayın. Gülüp geçin. Bu açıklamaları yapan örgütlere, kendi çalıştırdıkları işçilere bu rakamların üstünde ücret verip vermediklerini sorun.

Ücretiniz ve diğer haklarınız, size göre hakkınız olan yaşam seviyesine ve ihtiyaçlarınıza göre değil, işverenlerle sizin karşılıklı güç dengeye ve mevcut kaynaklara göre belirlenir.

Bu dengeler de sürekli değişir. Bu nedenle bir dönem kolayca alınan haklar bir başka dönemde ya çok zor alınabilir veya elden kaçırılabilir.

İşçiler arasında “verilen hak geri alınmaz” diye bir efsane vardır. Halbuki, örneğin, enflasyon her gün ücret hakkını geri alıyor; satınalma gücünüz düşüyor. Örneğin, daha geçenlerde kıdem tazminatlarında zamanaşımı süresi 10 yıldan 5 yıla indirildi. Ayrıca, 12 Eylül sonrasında kaldırılan hakların bir bölümü hâlâ geri alınmadı.

EKONOMİK KRİZ DÖNEMLERİNDE BEDEL ARTTI

Ekonomik kriz koşullarında hak almak zorlaşır.

Kapitalist düzende bir şey alacaksınız, karşılığında bir şey vereceksiniz. Her şeyin bir fiyatı, bir bedeli vardır. Ödenecek fiyat ve bedel de sürekli olarak değişir.

Diyeelim canınız kiraz çaktı, kiraz alacaksınız. Haziran ayındaki fiyatla Aralık ayındaki fiyat arasında dağlar kadar fark vardır. Aralık'ta gidip Haziran fiyatıyla kiraz alamazsınız.

Haklar da böyledir. Hak almak için ekonomik büyüme ve gelişme döneminde ödemeniz gereken bedelle, ekonomik kriz döneminde ödemeniz gereken bedel çok farklıdır.

“Ama insanca yaşayabilmek için benim bu hakları almam lazım” diyebilirsiniz.

Diyebilirsiniz, o kadar; ama bunu dediğiniz için size bu hakları kimse vermez. Bedelini ödeyeceksiniz. Bedelini ödemedi nasıl kiraz, et, gazete vermiyorlarsa, hak da vermezler.

Kirazda kış mevsimi neyse, hak almada da ekonomik kriz dönemleri öyledir.

Günümüzde kiraz da çok pahalı, hak almak da.

İsteyebilirsiniz. İsteyin. Ancak keşke sadece istemekle kiraz ve hak alınabilen bir dünya olsa. Öyle bir dünya yok.

Asgari ücretliler de, kadroya geçirilen taşeron işçileri de, sendikalı işçiler de, emeklilikte yaşa takılanlar da istiyorlar, isteyecekler, istesinler. Ancak istemekle yetinirlerse, istediklerini elde edemezler. İstediklerinin günümüz koşullarında çok artmış olan bedelini ödemezlerse, yalnızca

olmayacak duaya amin demiş olurlar. Hayat her geçen gün pahalılanıyor. Hak almanın bedelinin ucuzladığını mı sanıyorsunuz?

Asgari ücretli işçi sayısı 7 milyon civarında. Bakalım önümüzdeki haftalarda asgari ücret tespit komisyonu toplandığında kaç milyon asgari ücretli işçi, komisyonun toplandığı yerin önünde gösteri yapacak. İstemekle kalmayacak, istediklerini alabilmek için ödemesi gereken bedeli ödeyecek.

Bu bedeli ödemiyorlar mı? O zaman kaderlerini kendileri belirlemiş olacaklar. Ekonomik kriz dönemlerinde oyunun kuralları böyle.